

PENZIJSKI FONDOVI:

Penzijske nadoknade u većini razvijenih zemalja mogu se ostvariti na tri načina:

Socijalnim osiguranjem – čime se ostvaruje osnovna finansijska zaštita, tj. minimalna ekonomska (socijalna) sigurnost stanovništva

Osiguranjem sponzorisanim od strane poslodavca (penzijsko osiguranje “na osnovu zaposlenja”) - kao dodatna finansijska zaštita koja nastaje na bazi formalnog sporazuma između poslodavca i zaposlenih

Individualnim penzijskim osiguranjem - kao dopunskim i dobrovoljnim oblikom ostvarivanja penzijskih nadokanda u većini razvijenih zemalja

PENZIJSKI FONDOVI

Penzijske fondove generalno možemo podijeliti na:

Javne penzijske fondove – u većini zemalja u razvoju javni penzijski fond obuhvaćen je sistemom opšteg socijalnog osiguranja i najčešće funkcioniše na osnovu “pay as you go” sistema, odnosno sistema tekućeg finansiranja

Privatne penzijske fondove- privatni fondovi funkcionišu na osnovu “fully funded” sistema, odnosno sistema akumulacije kapitala. Ovim fondovima mogu upravljati menadžeri, banke, osiguravajuće kompanije investicione kompanije i druge institucije. Funkcionisanje privatnih penzijskih fondova zavisi od razvijenosti finansijskog tržišta

“Pay as you go” sistem – karakteriše distributivna funkcija.

“Pay as you go” sistem može opstati u zemljama u kojima postoje pozitivne demografske tendencije (veliko učešće mlade populacije u ukupnom stanovništvu) kao i ekonomija koja bi trebala da bude u usponu. Smatra se da ovaj sistem finansiranja može opstati ukoliko najmanje tri zaposlena finansira nadoknadu jednog penzionera.

Ravnoteža sistema tekućeg finansiranja može se izraziti sledećom relacijom:

$$BP = tWL, \text{ pri čemu je}$$

B – prosječna penzijska nadoknada

t – stopa izdvajanja doprinosa

L – broj zaposlenih (broj lica koja izdvajaju doprinose)

W – prosječna zarada

P – broj penzionera

Stopa doprinosa može se izraziti na sledeći način:

$$t = (P/L)(B/W), \text{ pri čemu je}$$

(P/L) – ratio zavisnosti

(B/W) –ratio prosječne zamjene

TRI STUBA PENZIJSKOG OSIGURANJA

PENZIJSKI FONDOVI:

OSNOVNI IZVORI FINANSIRANJA FONDOVA
SU SLEDEĆI:

- a) doprinosi zaposlenih i poslodavca, kao i sredstava koja uplaćuje država - kod javnih fondova koji se finansiraju po «*pay as you go*» sistemu
- b) doprinosi zaposlenih i/ili poslodavca i prinos koji se ostvaruje plasmanom doprinosa - kod privatnih fondova i sistema kapitalizacije.

PENZIJSKI FONDOVI:

-Privredno društvo koje organizuje i upravlja penzijskim fondom naziva se društvo za upravljanje. Osnivači fondova mogu biti banke, osiguravajuće kompanije ili druga akcionarska društva

-Štednja posredstvom dobrovoljnih penzijskih fondova jedan je od najčešćih vidova štednje za starost u svijetu. U zemljama sa razvijenim tržištem hartija od vrijednosti, penzijski fondovi spadaju u red najvećih institucionalnih investitora

-Račun fonda otvara se i vodi kod privrednog društva – kustodi, koje kontroliše, potvrđuje i izvještava nadzorni organ o neto vrijednosti imovine fonda i vrijednosti investicione jedinice.

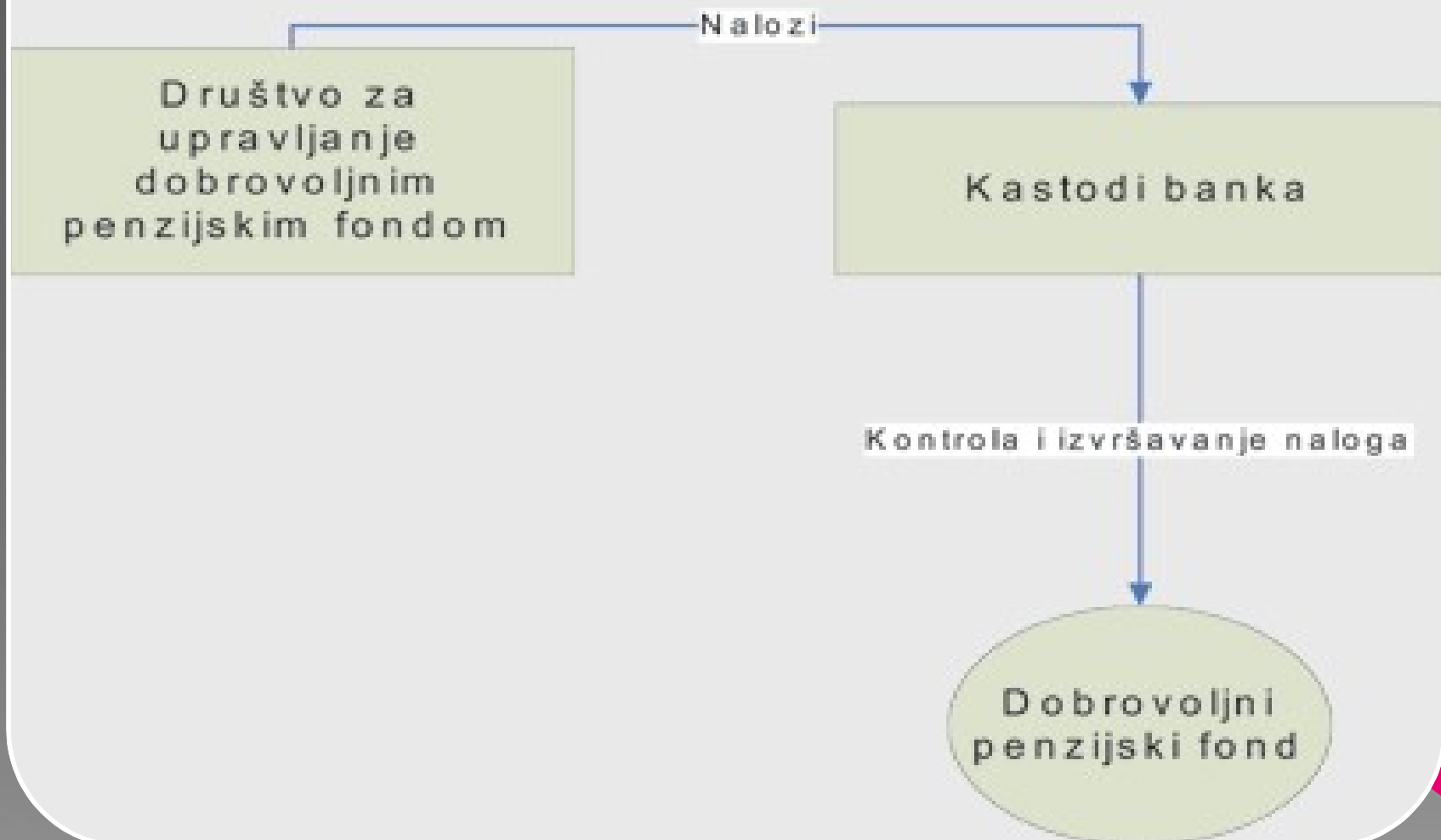
PENZIJSKI FONDOVI:

-Privredno društvo Kastodi, najčešće banka, je društvo koje vodi račun dobrovoljnog penzijskog fonda i obavlja druge usluge za račun fonda. Kastodi banka je ona banka koja ima dozvolu za obavljanje poslova vođenja računa hartija od vrednosti za račun klijenata i postupanja po nalogu klijenata.

-U pogledu sredstava fonda, kastodi postupa samo po nalogima društva za upravljanje, u skladu sa zakonom i prospektom fonda.

-Imovina penzijskih fondova nije i ne može biti imovina kastodi banke, niti može biti dio stečajne mase banke ili društva ukoliko ono propadne. U tom slučaju, cijelokupna imovina fonda biće prebačena u drugu kastodi banku.

SEMATSKI PRIKAZ ODNOSA
DRUŠTVA ZA UPRAVLJANJE
I KASTODI BANKE

PENZIJSKI FONDOVI:

- Neto vrijednost imovine fonda je razlika ukupne vrijednosti imovine fonda i obaveza
- Vrijednost obračunske jedinice Fonda (vrijed. investicione jedinice) izračunava se dnevno, dijeljenjem neto vrijednosti imovine Fonda i ukupnog broja obračunskih jedinica na taj dan.
- Individualni račun je račun koji se odnosi na pojedinog člana i na koji se beleži broj investicionih jedinica koje on uplaćuje tokom vremena.
- Uplaćeni doprinosi konvertuju se u obračunske jedinice po vrijednosti jedinice na dan uplate doprinosa.

PENZIJSKI FONDOVI:

-Penzijski fondovi funkcionisu na bazi određenih penzijskih planova. Od više mogućih oblika penzijskih planova, najpoznatiji su:

1) **Planovi sa utvrđenim doprinosima** (*defined contribution plans*) gdje je osnivač ili sponzor plana odgovoran da obezbijedi samo odgovarajući iznos sredstava svake godine kao doprinos planu za kvalifikovane učesnike

2) **Planovi sa utvrđenom isplatom** (*defined benefit plans*) po kojima se sponzor ili osnivač obavezuje da kvalifikovanim učesnicima (budućim penzionerima) obezbijedi određeni fiksni iznos sredstava u budućnosti.

PENZIJSKI FONDOVI:

-3) **Hibridni penzijski planovi** (hybrid pension plans) predstavljaju relativno nov fenomen, odnosno svojevrsnu kombinaciju prethodne dvije vrste penzijskih planova.

Pored spomenuta tri osnovna tipa planova, postoji mogućnost da svaki zaposleni sam kreira svoj sopstveni plan uplata u korist penzijskog fonda. Ta mogućnost u SAD- se naziva **individualni penzijski račun** (individual retirement account-IRA). IRA predstavlja svojevrsnu kombinaciju štednje i penzijskog plana gdje svaki učesnik može lično da određuje koliko će i kako uplaćivati sredstva na svoj račun, kao i šta će biti sa tim sredstvima.

INVESTICIONI FONDOVI

- Upravljanje sopstvenim portfoliom ili prepuštanje vođenja investicija profesionalnim investitorima?
- Investicione kompanije (specijalizovane menadžerske kompanije) upravljaju investicionim fondom i saradjuju sa investitorima i bankom-depozitarom
- Provizija- naplaćuje je i investiciona kompanija za upravljanje portfolijom i banka za pružanje svojih usluga
- Dok osiguravajuće kompanije i društva za upravljanje penzijskim fondovima dominiraju na tržištu obveznica, investicioni fondovi zauzimaju primarno mjesto na tržištu akcija

INVESTICIONI FONDOVI

- Najznačajnije funkcije investicionih fondova:
 1. Smanjenje investicionog rizika kroz diversifikaciju portfolija
 2. Personalizacija investicione strategije
 3. Povoljna usluga upravljanja portfoliom fonda (provizija 1-1,5% od vrijednosti aktive fonda)
 4. Velika utrživost akcija fonda
 5. Visoki prinosi od investicija

PODJELA INVESTICIONIH FONDOVA

- Prema vrsti ulaganja:
 - a. Fondovi koji ulažu u akcije
 - b. Fondovi koji ulažu u obveznice
 - c. Hibridni fondovi
 - d. Fondovi koji ulažu u instrumente tržišta novca
- Podjela prema investicionoj politici:
 1. Diversifikovani fondovi (učešće HOV jednog emitenta ne smije biti veće od 5%)
 2. Nediversifikovani fondovi

PODJELA INVESTICIONIH FONDOVA

OTVORENI I ZATVORENI INVESTICIONI FONDOVI

- Otvoreni fondovi kontinuirano emituju investicione jedinice ili udjele zainteresovanim i platežno sposobnim investitorima i od njih ih i otkupljuju. Zatvoreni fondovi ne!
 - Kapital prikupljen prodajom investicionih jedinica, fondovi investiraju u raznovrsnu aktivu. Aktiva otvorenih fondova je više likvidna od aktive zatvorenih investicionih fondova.
- Vrijednost investicione jedinice otvorenog fonda uvijek je jednaka čistoj vrijednost fonda po jedinici (NAV - Nett assett value (po akciji). Vrijednost akcije(investicione jedinice) zatvorenog fonda utvrđuje se na berzi.

PODJELA INVESTICIONIH FONDOVA

- Specifičnost otvorenih fondova u odnosu na druge investicione kompanije ogleda se u cijeni jer se cijena njihovih investicionih jedinica uvijek utvrđuje na osnovu tekuće vrijednosti njihovog trenutnog portfolija, a ne na osnovu odnosa ponude i tražnje za njima, kao što je slučaj npr. sa zatvorenim fondovima.

$NAV = (\text{neto imovina fonda} / \text{broj emitovanih akcija})$

NAV se utvrđuje dnevno.

Kod zatvorenih fondova vrijednost investicione jedinice zavisi od trgovine, tj. ponude i tražnje na berzi

PODJELA INVESTICIONIH FONDOVA

Primjer obračuna investicione jedinice kod otvorenog fonda:

Pozicija	Iznos
Gotovina i ekvivalenti gotovine	200.000
Akcije u portfoliju i njihova tržišna cijena	
10.000 akcija kompanije A X cijena po akciji 50 EURO	500.000
20.000 akcija kompanije B X cijena po akciji 30 EURO	600.000
50.000 akcija kompanije C X cijena po akciji 08 EURO	400.000
Ukupna tržišna vrijednost ukupnog stoka akcija	1.500.000
Ukupna aktiva (1. + 2.)	1.700.000
Minus obaveze	100.000
Ukupna neto aktiva	1.600.000
Broj investicionih jedinica fonda	80.000
Neto vrijednost aktive (NAV) po akciji	20.00